

M201019

MKB heeft internationale handelsgeest

Arjan Ruis
Petra Gibcus
Zoetermeer, november 2010

MKB heeft internationale handelsgeest

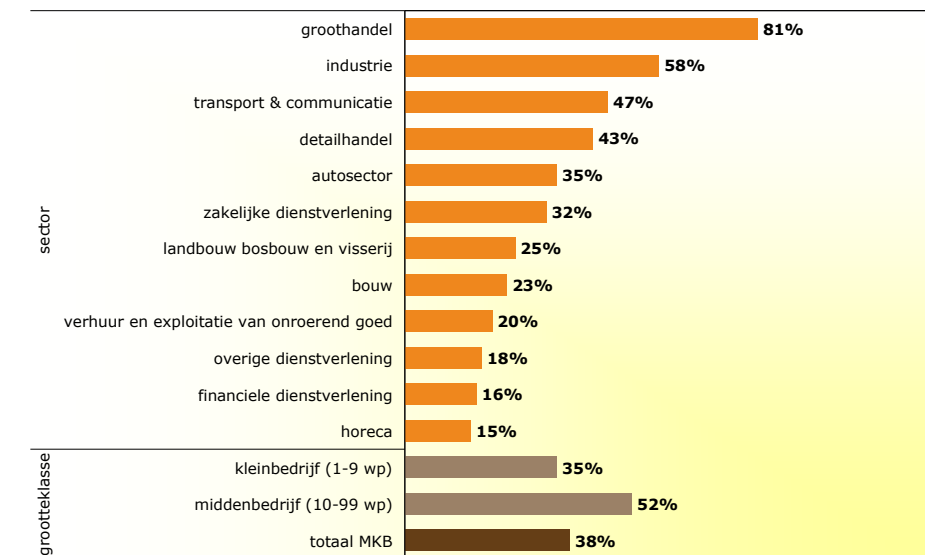
Ruim één op de drie MKB-bedrijven is op enige wijze actief op de internationale markt. Dit kan zijn door export, import, buitenlandse investeringen en/of internationale samenwerking. Import is als vorm van internationalisering het populairst, gevolgd door export.

Het middenbedrijf opereert relatief vaker internationaal dan het kleinbedrijf. Toch zijn in het kleinbedrijf veel internationale actieve bedrijven te vinden. Het MKB in de groothandel, industrie en transportsector zijn het vaakst internationaal actief.

1 Internationaal ondernemen door het MKB

De toenemende globalisering heeft geleid tot meer aandacht voor internationaal ondernemen door het MKB. Internationalisering kan verschillende activiteiten omvatten. EIM onderscheidt de volgende activiteiten: export, import, buitenlandse investeringen en internationale samenwerkingsverbanden. In het MKB blijkt 38 procent van de bedrijven internationaal actief te zijn, dat wil zeggen het bedrijf houdt zich bezig met één of meer van de genoemde activiteiten (Figuur 1).

Figuur 1 Aandeel bedrijven dat op enige wijze internationaal actief is, naar sector en grootteklasse

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Het aandeel internationaal actieve ondernemingen is in het middenbedrijf een stuk hoger dan in het kleinbedrijf (respectievelijk 52 en 35 procent). Naar sector bezien valt op dat vier van de vijf bedrijven in de groothandel internationaal actief zijn. Ook in de industrie is dit aandeel hoog (58 pro-

cent). In sectoren als de overige dienstverlening, financiële dienstverlening en de horeca opereren bedrijven daarentegen veel minder vaak over de landsgrenzen.

In Tabel 1 staat een overzicht van de verschillende internationaliseringsvormen. Importeren is het populairst bij het MKB gevolgd door exporteren. Directe investeringen in het buitenland gebeurt het minst vaak. Ten opzichte van een eerdere meting in 2004 hebben zich geen grote verschuivingen voorgedaan¹.

Tabel 1 Internationalisering van het MKB, 2010

<i>Vorm van internationalisering</i>	<i>% van het MKB</i>
Export	19
Import	27
Directe buitenlandse investeringen	4
Internationale samenwerking	13

Bron: EIM, *Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties*, 2010.

De afgelopen jaren heeft EIM diverse onderzoeken verricht naar de internationalisering van het MKB, waarin verschillende cijfers zijn gepubliceerd. De 'Review: Internationalisering van het Nederlandse MKB'² geeft een overzicht van de reeds gedane onderzoeken. Uitgangspunt voor het aantal exporteurs en de omvang van de export is de 'Exportindex MKB'³, waarbij gegevens uit diverse statistieken gekoppeld zijn. Dit is de basis voor exportgegevens. Het onderzoek '*MKB heeft internationale handelsgeest*' en alle andere studies rondom internationalisering betreffen ad-hocmetingen in panels of monitors. Zij zijn gebaseerd op enquêtes onder steekproeven van MKB-ondernemers. De verschillende bronnen en methodieken leiden soms tot verschillende inzichten.

Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties

De gepresenteerde resultaten zijn afkomstig uit de Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties⁴. Het doel van deze monitor is om de bedrijfsvoering van het MKB⁵ in kaart te brengen. Hiervoor worden bedrijven geïnterviewd over thema's zoals innovatie, de bedrijfsstrategie, marketing, HRM, ondernemerschap en internationalisering. Ongeveer 2.400 bedrijven zijn geïnterviewd. De vragen zijn gesteld in het tweede kwartaal van 2010.

¹ Jolanda Hessels (2005), *Internationalisation of Dutch SMEs*, EIM: Zoetermeer.

² Nicolette Tiggeloove en Jolanda Hessels (2009), *Review: Internationalisering van het Nederlandse MKB; Een inventarisatie van EIM-onderzoek*, EIM, Zoetermeer.

³ Zie P. Gibcus, Tiggeloove, N., en Verhoeven, W. (2009), *De Exportindex MKB: Ontwikkelingen 1995-2007*, EIM, Zoetermeer.

⁴ Voor gedetailleerde informatie over de Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties zie ook www.ondernemerschap.nl, tabblad 'data', doorklikken op 'datasets'.

⁵ Het MKB is gedefinieerd als bedrijven met 1 tot 100 werknemers.

2 Export door het MKB

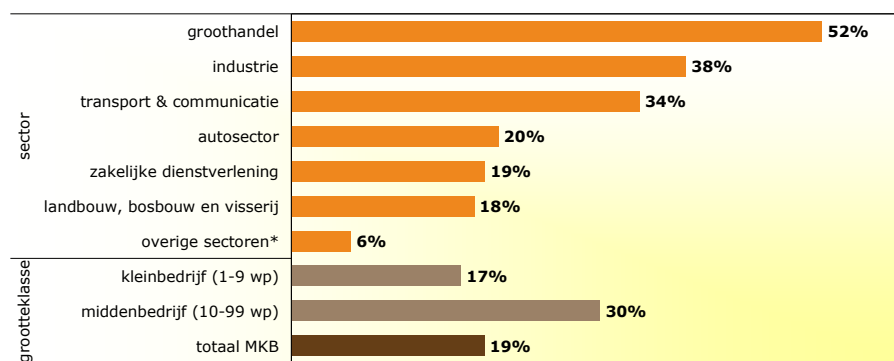
Nieuwe exportgerichte ondernemingen hebben een positief extern effect op het aantal nieuwe bedrijfsoprichtingen in een land. Deze ondernemingen leveren een grotere bijdrage aan economische groei dan nieuwe ondernemingen die zich uitsluitend op de binnenlandse markt richten. Door te exporteren, krijgen bedrijven toegang tot nieuwe kennis en nieuwe technologieën, wat bijdraagt aan de kwaliteit van deze ondernemingen¹.

Groothandel heeft relatief meeste exporteurs

Figuur 2 toont het aandeel exporteurs, uitgesplitst naar sector en grootteklasse. Van alle MKB-bedrijven heeft ongeveer één op de vijf aangegeven goederen of diensten naar het buitenland te exporteren. In het middenbedrijf ligt het aandeel exporteurs beduidend hoger dan in het kleinbedrijf. Toch moet het kleinbedrijf niet onderschat worden. Omdat qua omvang het aantal kleine bedrijven in Nederland groot is, gaat het in absolute termen om een grote groep exporteurs. Immers negen op de tien bedrijven in Nederland behoort tot het kleinbedrijf.

In de groothandel zegt iets meer dan de helft van de bedrijven te exporteren. Ook in de industrie en de transportsector is het aandeel exporteurs betrekkelijk groot. In de autosector, de zakelijke dienstverlening en de landbouw exporteert ongeveer een vijfde van de bedrijven.

Figuur 2 Aandeel exporteurs, naar sector en grootteklasse

* Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

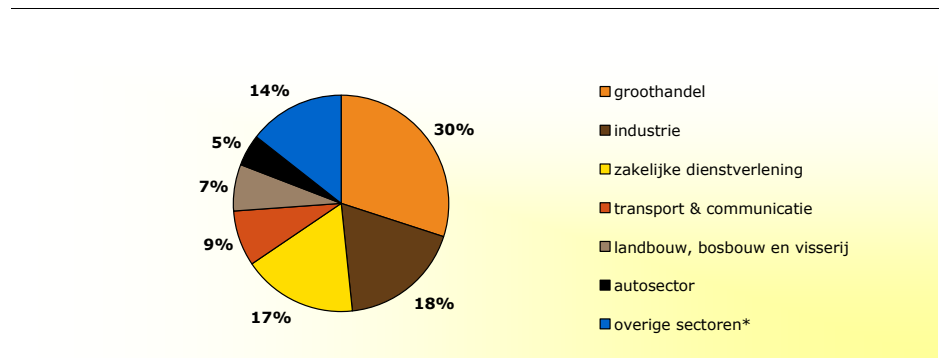
Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

¹ S.J.A. Hessels (2008), *International Entrepreneurship: Value Creation Across National Borders*, ERIM PhD series, Rotterdam.

Uit de resultaten blijkt dat er in de landbouw en de industrie in het middenbedrijf significant¹ vaker wordt geëxporteerd dan in het kleinbedrijf. Voor de andere sectoren is geen significant verschil tussen het klein- en middenbedrijf vastgesteld.

De verdeling van het aantal exporteurs in het MKB naar sector is weergegeven in Figuur 3. De groothandel is met een aandeel van 30 procent het sterkst vertegenwoordigd binnen de exporteurs. Ook de industrie en de zakelijke dienstverlening hebben met respectievelijk 18 en 17 procent een relatief groot aandeel. Het belang van het kleinbedrijf in het totaal aantal exporteurs in het MKB bedraagt 73 procent.

Figuur 3 Verdeling exporteurs in het MKB naar sector

* Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Gereed product wordt het vaakst geëxporteerd

Van de exporterende MKB-bedrijven geeft een ruime meerderheid aan gereed product te exporteren (zie Tabel 2 in Bijlage I). Iets meer dan een derde van de bedrijven exporteert diensten. Halffabricaten en vooral grondstoffen worden veel minder vaak geëxporteerd. Het beeld voor het klein- en het middenbedrijf is nagenoeg hetzelfde.

Voor bijna alle sectoren geldt dat exporteren van gereed product het grootst is. De zakelijke dienstverlening en de sector transport & communicatie vormen hierop een uitzondering. In deze sectoren worden vooral diensten geëxporteerd. De landbouw exporteert relatief vaak halffabricaten. Grondstoffen worden betrekkelijk vaak door de autosector en de transportsector geëxporteerd.

Export verantwoordelijk voor gemiddeld 34 procent van de omzet
Gemiddeld wordt 34 procent van de omzet van de MKB-exporteurs behaald uit export² (zie Tabel 3 in Bijlage I). Hiermee is het belang van export aanzienlijk. Voor ruim een kwart van de bedrijven blijft het aandeel van de ex-

¹ Getoetst met Chi-kwadraattoets (alpha=5%).

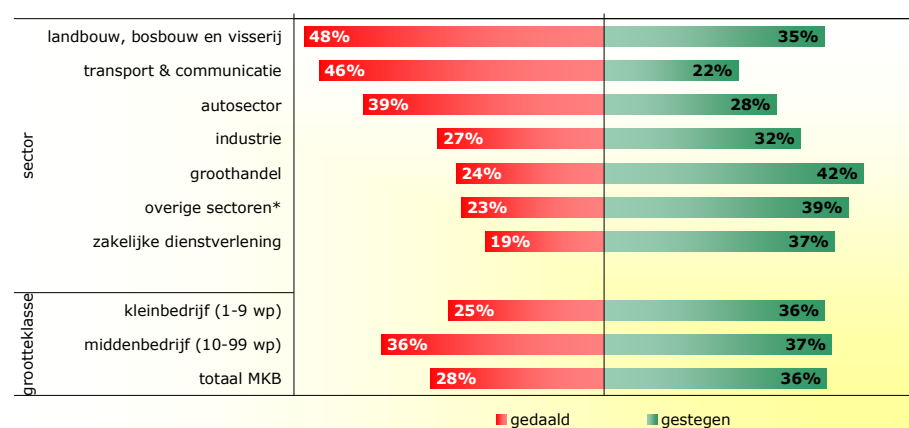
² Het betreft zowel de directe als indirecte export.

port in de omzet (exportintensiteit) beperkt tot minder dan 10 procent. Ongeveer één op de zes bedrijven zegt meer dan 75 procent van de omzet te genereren door het uitvoeren van goederen of diensten naar andere landen. De transportsector, de landbouw en de groothandel zijn voor wat betreft hun omzet het meest afhankelijk van de export (respectievelijk 52, 47 en 41 procent). In het middenbedrijf ligt de exportintensiteit iets hoger dan in het kleinbedrijf.

Export landbouw en transport meest gevoelig voor recessie

De gevolgen van de crisis werden in 2009 in Nederland sterk gevoeld. Door het inzakken van de wereldhandel zagen met name de op exportgerichte sectoren hun om- en afzet sterk afnemen. Bijna de helft van de bedrijven uit de landbouw en de transportsector heeft aangegeven dat hun export in 2009 is gedaald. Opvallend is dat in eerstgenoemde sector 35 procent van de bedrijven haar omzet heeft zien toenemen. In de zakelijke dienstverlening kende slechts één op de vijf bedrijven een daling van de export. In de groothandel was dat één op de vier, maar in deze sector maakte ook een groot deel van de bedrijven juist een stijging van de export mee, ondanks de slechte economische ontwikkeling in dat jaar. Zie Figuur 4.

Figuur 4 Exportontwikkeling 2009, naar grootteklasse en sector**

* Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

** Zie tabel 4 in bijlage I voor gedetailleerde gegevens over de exportontwikkeling.

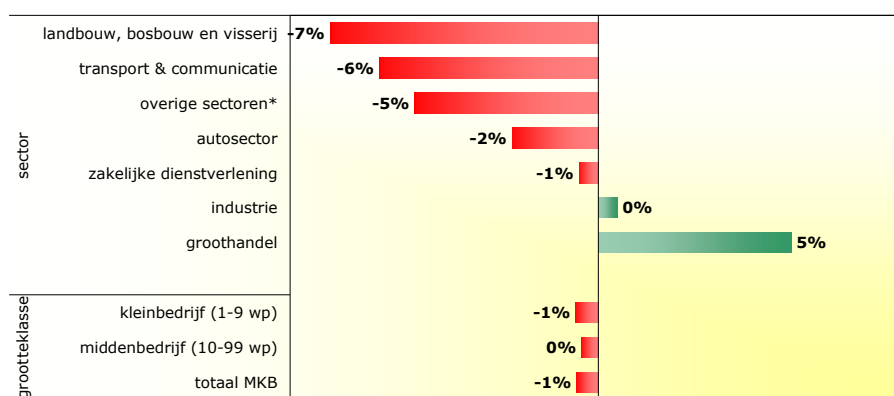
Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

In het MKB maakten per saldo meer bedrijven een toename van de export mee dan een afname. In het middenbedrijf maakten meer bedrijven een daling van export mee dan in het kleinbedrijf.

Aan de exporterende MKB-bedrijven is ook de vraag gesteld hoe groot de omvang van de stijging/daling van de export is geweest. Aan de hand hiervan kan een inschatting gemaakt worden van de gemiddelde ontwikkeling van de export in 2009. Dit geeft een wat ander beeld dan wat in eerste instantie op basis van Figuur 4 verwacht zou worden. Uit de gegeven antwoorden blijkt dat de gemiddelde afname van de export veelal groter is geweest dan de gemiddelde toename. Hierdoor hebben de meeste sectoren

gemiddeld genomen een afname van hun export meegemaakt (zie Figuur 5). Alleen in de groothandel, en in veel mindere mate in de industrie, is de export gestegen. De grootste daling zien we terug in de landbouw en in de transportsector. In het MKB is de export gemiddeld met 1 procent gedaald. De afname in het middenbedrijf is wat geringer dan in het kleinbedrijf.

Figuur 5 Gemiddelde toe- en afname van de export in 2009, naar grootteklasse en sector

* Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

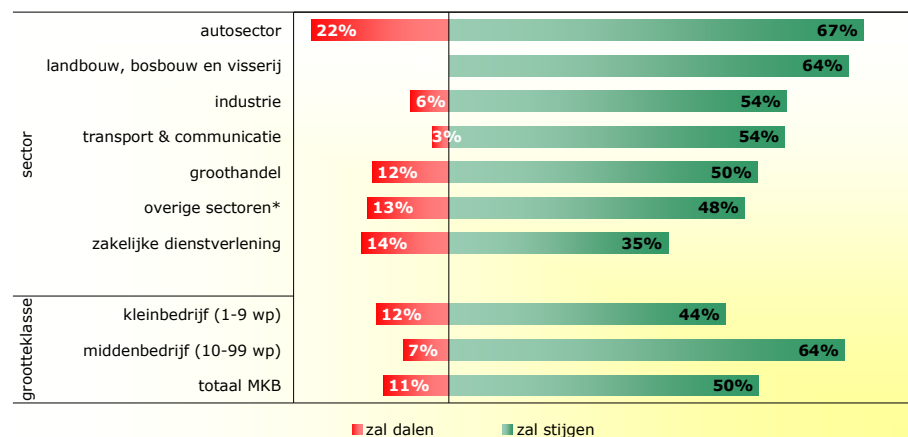
Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

MKB optimistisch over exportontwikkeling

Een groot deel van de MKB-bedrijven is positief gestemd over de exportontwikkeling in 2010. Zie Figuur 6. Met het aantrekken van de wereldhandel en het economische herstel, dat in de meeste landen langzaam op gang begint te komen, verwacht een meerderheid van de bedrijven dat de export in 2010 zal toenemen. In de autosector en in de landbouw voorziet ongeveer twee op de drie bedrijven een toename. Opvallend is dat in de autosector daarentegen ook bijna een kwart van de bedrijven verwacht dat de export zal afnemen, terwijl in de landbouw geen van de bedrijven een afname verwacht. Voor alle sectoren geldt dat het aantal bedrijven dat een stijging voorziet groter is dan het aantal bedrijven dat een daling voorziet.

In het totale MKB verwacht de helft van de bedrijven een toename van de export in 2010. Eén op de tien bedrijven denkt dat de export in 2010 zal afnemen. In het middenbedrijf is men wat optimistischer over de exportontwikkeling dan in het kleinbedrijf. De omvang van de verwachte toe- of afname is niet bekend.

Figuur 6 Verwachte exportontwikkeling 2010, naar grootteklasse en sector**

* Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

** Zie tabel 5 in Bijlage I voor gedetailleerde gegevens over de verwachte exportontwikkeling in 2010.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

3 Import door het MKB

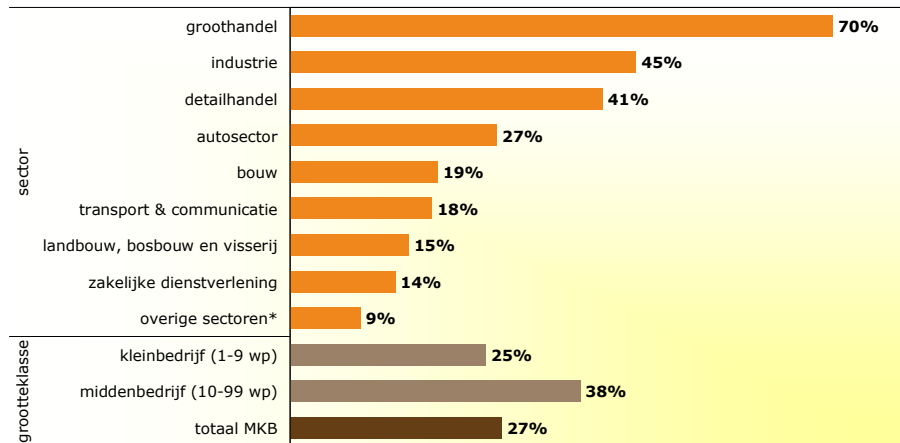
Ruim een op de vier MKB-bedrijven importeert

In Figuur 7 is het aandeel importeurs naar sector en grootteklasse weergegeven. Iets meer dan een kwart van de MKB-bedrijven heeft aangegeven goederen of diensten uit het buitenland te importeren. Het aandeel importeurs ligt in het middenbedrijf beduidend hoger dan in het kleinbedrijf (respectievelijk 38 en 25 procent). Naar sector bezien wordt er in de groothandel door het grootste deel van de bedrijven (ruim twee op de drie) geïmporteerd. Ook in de industrie en de detailhandel wordt door een relatief groot deel van de bedrijven geïmporteerd.

Voor de industrie is vastgesteld dat er in het middenbedrijf significant¹ vaker wordt geïmporteerd dan in het kleinbedrijf. Voor de andere sectoren is geen significant verschil gevonden tussen het aandeel importeurs in het middenbedrijf en het aandeel in het kleinbedrijf.

¹ Getoetst met Chi-kwadraattoets (alpha=5%).

Figuur 7 Aandeel importeurs, naar sector en grootteklasse

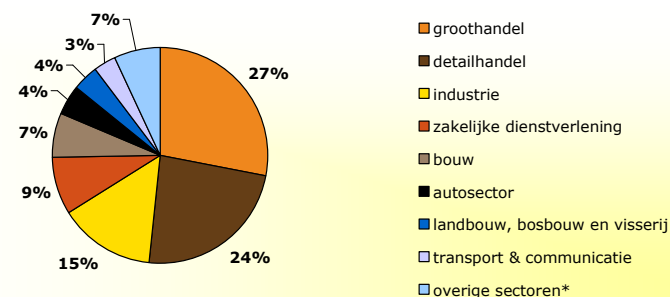
* Overige sectoren: horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Handel goed voor de helft van het aantal importeurs

In Figuur 8 is de verdeling van het aantal importeurs naar sector weergegeven. De groothandel en de detailhandel zorgen samen voor de helft van het aantal importeurs in het MKB. De industrie levert met een aandeel van 15 procent ook een betrekkelijk grote bijdrage aan het aantal importeurs. Het belang van het kleinbedrijf in het aantal importeurs in het MKB bedraagt 77 procent.

Figuur 8 Verdeling importeurs in het MKB naar sector

* Overige sectoren: horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Gereed product wordt het vaakst geïmporteerd

Ongeveer twee op drie importeurs in het MKB zeggen gereed product te importeren (zie Tabel 6 in Bijlage I). Een kwart geeft aan halffabricaten in te voeren. Grondstoffen en diensten worden door een veel kleiner deel van de

bedrijven ingevoerd (respectievelijk 14 en 10 procent). Het beeld voor het midden- en het kleinbedrijf verschilt niet veel van elkaar.

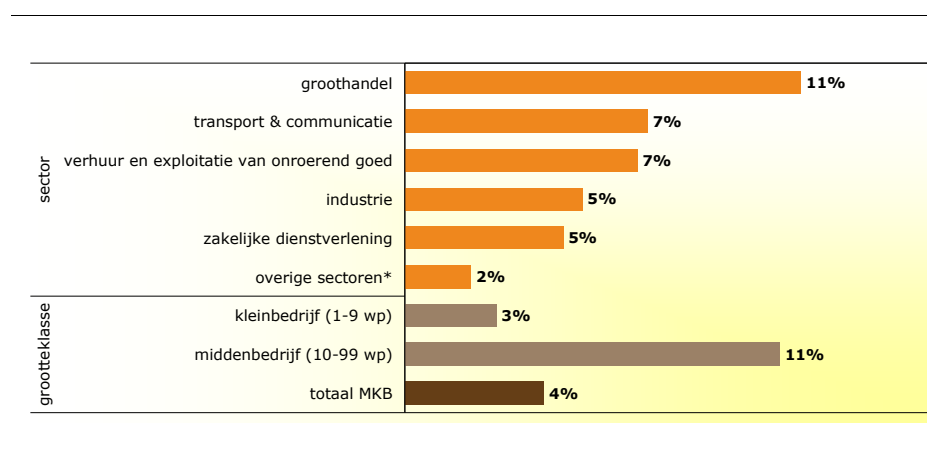
Nagenoeg alle sectoren importeren het meest gereed product. Met name de groothandel en de detailhandel voeren gereed product in. Een uitzondering is de landbouw, waar vooral halffabricaten en grondstoffen worden ingevoerd. Ook de industrie importeert naast gereed product relatief vaak grondstoffen en halffabricaten. De invoer van diensten zien we vooral terug in de transportsector en de zakelijke dienstverlening.

4 Buitenlandse investeringen in het MKB

Buitenlandse investeringen beduidend vaker in het middenbedrijf dan in het kleinbedrijf

Figuur 9 toont het aandeel bedrijven dat in de afgelopen drie jaar investeringen heeft gedaan in het buitenland. Hierbij kan gedacht worden aan een buitenlandse vestiging, een deelneming in een buitenlandse onderneming of een joint venture. Van alle MKB-bedrijven heeft 4% in de afgelopen drie jaar investeringen gedaan in het buitenland. In het middenbedrijf ligt dit aandeel een stuk hoger dan in het kleinbedrijf (respectievelijk 11 en 3 procent). In de groothandel worden relatief gezien het vaakst buitenlandse investeringen gedaan.

Figuur 9 Aandeel bedrijven dat in de afgelopen drie jaar investeringen gedaan heeft in het buitenland, naar sector en grootteklasse

* Overige sectoren: landbouw, bouw, autosector, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, en overige dienstverlening.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Bedrijven die exporteren en/of importeren, investeren veel vaker in het buitenland dan bedrijven die dit niet doen. Van de MKB-bedrijven die exporteren/importeren geeft 10 procent aan de afgelopen drie jaar in het buitenland te hebben geïnvesteerd. Dit tegenover slechts 1 procent van de MKB-bedrijven die niet exporteren/importeren.

Vooral investeringen in productie en verkooporganisaties

Van de MKB-bedrijven die hebben aangegeven dat ze in de afgelopen drie jaar in het buitenland hebben geïnvesteerd, zegt ongeveer de helft te hebben geïnvesteerd in productie (zie Tabel 7 in Bijlage I). Circa één op de drie bedrijven geeft aan te hebben geïnvesteerd in een verkooporganisatie. In inkooporganisaties en research & development wordt veel minder vaak geld gestoken. In het kleinbedrijf wordt iets vaker geïnvesteerd in productie, terwijl bedrijven uit het middenbedrijf wat vaker investeren in verkooporganisaties.

Grootste deel van de investeringen onder de 500.000 euro

De omvang van de buitenlandse investeringen verschilt sterk. Aan de ene kant geeft 15 procent van de bedrijven aan minder dan 10.000 euro te hebben geïnvesteerd. Aan de andere kant heeft 13 procent van de bedrijven meer dan 1 miljoen euro geïnvesteerd in het buitenland. Voor ongeveer driekwart van de bedrijven geldt dat de investeringen onder de 500.000 euro zijn gebleven. De mediaan¹ ligt op 150.000 euro. In het middenbedrijf ligt de mediaan driemaal zo hoog als in het kleinbedrijf (300.000 euro tegenover 100.000 euro). Zie Tabel 8 in Bijlage I.

5 Internationale samenwerking in het MKB

Vooral veel internationale samenwerking in de groothandel

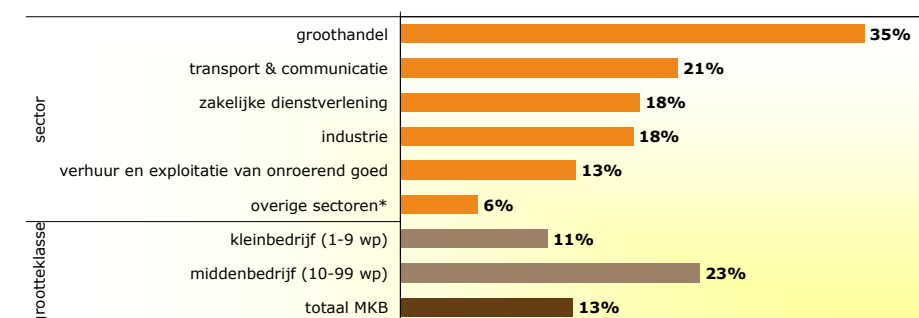
In Figuur 10 is het aandeel bedrijven dat deel uitmaakt van één of meerdere internationale samenwerkingsverbanden weergegeven. Het gaat hierbij niet om export, import of buitenlandse investeringen, maar om het samenwerken aan één of meerdere activiteiten op basis van afspraken. Uit de resultaten blijkt dat ongeveer één op de acht MKB-bedrijven deel uitmaakt van één of meerdere internationale samenwerkingsverbanden. Wanneer een samenwerkingsverband eenmaal is aangegaan, onderhouden Nederlandse bedrijven duurzame relaties met buitenlandse partners².

In het middenbedrijf wordt door relatief meer bedrijven internationaal samengewerkt dan in het kleinbedrijf (23 procent tegenover 11 procent). In de groothandel wordt veruit het vaakst met buitenlandse bedrijven samengewerkt; ruim een derde van de groothandelsbedrijven zegt dit te doen.

¹ De mediaan is het midden van een verdeling. De helft van de waarnemingen ligt onder de mediaan, de andere helft boven de mediaan. De mediaan is in dit geval een betere maatstaf dan het gemiddelde, aangezien het gemiddelde sterk wordt beïnvloed door een aantal waarnemingen (3 respondenten geven aan meer dan 10 miljoen euro geïnvesteerd te hebben).

² Christi van Essen en Pawan Bhansing (2009), *Internationale samenwerking door het Nederlandse MKB*, EIM: Zoetermeer.

Figuur 10 Aandeel bedrijven met één of meerdere vaste samenwerkingsverbanden met een buitenlands bedrijf, naar sector en grootteklasse

* Overige sectoren: landbouw, bouw, autosector, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, en overige dienstverlening.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Het merendeel van de bedrijven dat internationaal samenwerkt (gemiddeld ongeveer 90 procent), werkt samen met een buitenlands bedrijf gevestigd in het buitenland. Alleen in de zakelijke dienstverlening werken relatief veel bedrijven samen met een buitenlands bedrijf dat gevestigd is in Nederland.

Bedrijven die exporteren en/of importeren zijn gemiddeld veel vaker betrokken bij internationale samenwerkingsverbanden dan bedrijven die dit niet doen. Voor exporterende/importerende bedrijven ligt dit aandeel op 30 procent, terwijl slechts 4 procent van de bedrijven die niet exporteren/importeren aangeeft internationaal samen te werken.

BIJLAGE I Aanvullende tabellen

Tabel 2 Type goederen dat wordt geëxporteerd (meerdere antwoorden mogelijk), naar sector en grootteklasse

<i>sector/grootteklasse</i>	<i>grondstoffen</i>	<i>halffabricaten</i>	<i>gereed product</i>	<i>diensten</i>
landbouw, bosbouw en visserij	10%	34%	65%	6%
industrie	5%	20%	73%	17%
autosector	14%	19%	48%	5%
groothandel	7%	18%	79%	15%
transport & communicatie	13%	13%	23%	69%
zakelijke dienstverlening	0%	6%	27%	82%
overige sectoren*	5%	0%	62%	42%
kleinbedrijf (1-9 wp)	6%	15%	58%	34%
middenbedrijf (10-99 wp)	5%	15%	63%	35%
totaal MKB	6%	15%	59%	34%

NB: type goederen die het meest worden geëxporteerd zijn vetgedrukt.

** Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.*

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Tabel 3 Aandeel van de omzet dat wordt geëxporteerd

<i>categorie</i>	<i>aandeel</i>	<i>cumulatief</i>
minder dan 5 procent	12%	12%
5 tot 10 procent	15%	28%
10 tot 25 procent	23%	51%
25 tot 50 procent	18%	69%
50 tot 75 procent	14%	83%
75 of meer procent	17%	100%
Gemiddelde exporterende MKB-bedrijven	34%	

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Tabel 4 Exportontwikkeling 2009, naar grootteklasse en sector

<i>sector/grootteklasse</i>	<i>gedaald</i>	<i>gelijk gebleven</i>	<i>gestegen</i>
landbouw, bosbouw en visserij	-48%	16%	35%
industrie	-27%	41%	32%
autosector	-39%	33%	28%
groothandel	-24%	34%	42%
transport & communicatie	-46%	32%	22%
zakelijke dienstverlening	-19%	44%	37%
overige sectoren*	-23%	38%	39%
kleinbedrijf (1-9 wp)	25%	39%	36%
middenbedrijf (10-99 wp)	36%	28%	37%
totaal MKB	28%	36%	36%

* *Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.*

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Tabel 5 Verwachte exportontwikkeling 2010, naar grootteklasse en sector

<i>sector/grootteklasse</i>	<i>zal dalen</i>	<i>zal gelijk blijven</i>	<i>zal stijgen</i>
landbouw, bosbouw en visserij	0%	36%	64%
industrie	6%	40%	54%
autosector	22%	11%	67%
groothandel	12%	38%	50%
transport & communicatie	3%	43%	54%
zakelijke dienstverlening	14%	51%	35%
overige sectoren*	13%	39%	48%
kleinbedrijf (1-9 wp)	12%	44%	44%
middenbedrijf (10-99 wp)	7%	29%	64%
totaal MKB	11%	40%	50%

* *Overige sectoren: bouw, detailhandel, horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.*

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Tabel 6 Type goederen dat wordt geïmporteerd (meerdere antwoorden mogelijk), naar sector en grootteklasse

sector/grootteklasse	grondstoffen	halffabricaten	gereed product	diensten
landbouw, bosbouw en visserij	33%	44%	22%	7%
industrie	33%	36%	42%	2%
bouw	11%	42%	51%	2%
autosector	10%	31%	59%	3%
groothandel	11%	31%	74%	5%
detailhandel	3%	13%	87%	5%
transport & communicatie	14%	23%	48%	43%
zakelijke dienstverlening	5%	22%	48%	40%
overige sectoren*	26%	6%	54%	23%
kleinbedrijf (1-9 wp)	12%	25%	66%	10%
middenbedrijf (10-99 wp)	20%	30%	57%	9%
totaal MKB	14%	26%	64%	10%

NB: type goederen die het meest worden geïmporteerd zijn vetgedrukt.

* Overige sectoren: horeca, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening.

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Tabel 7 Type activiteiten waarin wordt geïnvesteerd (meerdere antwoorden mogelijk), naar sector en grootteklasse

sector/grootteklasse	verkooporg.	inkooporg.	productie	R&D
industrie	45%	9%	60%	18%
groothandel	57%	7%	40%	3%
zakelijke dienstverlening	22%	6%	56%	5%
overige sectoren*	24%	11%	50%	14%
kleinbedrijf (1-9 wp)	26%	11%	56%	11%
middenbedrijf (10-99 wp)	45%	7%	41%	5%
totaal MKB	35%	9%	49%	8%

NB: type activiteiten waarin het meest wordt geïnvesteerd zijn vetgedrukt.

* Overige sectoren: landbouw, bouw, autosector, detailhandel, horeca, transport & communicatie, financiële dienstverlening, verhuur en exploitatie van onroerend goed, en overige dienstverlening (allen minder dan 10 waarnemingen per sector).

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.

Tabel 8 Omvang van buitenlandse investeringen in de afgelopen drie jaar

<i>categorie</i>	<i>aandeel</i>	<i>cumulatief</i>
€ 0 - € 10.000	15%	15%
€ 10.000 - € 50.000	12%	27%
€ 50.000 - € 100.000	18%	45%
€ 100.000 - € 500.000	29%	73%
€ 500.000 - € 1.000.000	13%	87%
meer dan € 1.000.000	13%	100%
mediaan MKB	€ 150.000	
<i>kleinbedrijf (1-9 wp)</i>	<i>€ 100.000</i>	
<i>Middenbedrijf (10-99 wp)</i>	<i>€ 300.000</i>	

Bron: EIM, Monitor Determinanten Bedrijfsprestaties, 2010.